

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAÄLEKANDJA

NR. 5

JUULI 1938

5. AASTAKÄIK

Ametiühingud ümberkorraldamise eel

Uue kutseühingute seaduse alusel tuleb ühinguil teha mõningad muudatused senistes põhikirjades. Nii on ette nähtud muudatused liikmete koosseisus, juhatusliikmete ja teiste valitavate isikute õiguses jne. Praegused põhikirjad jätvavad ühinguile täielise vabaduse valida neid liikmeid, keda nad tahavad, samuti liikmeks võtta töölisi hoolimata tööstaažist.

Kuna põhikirjad tulevad muutmisele, siis kerkis üles küsimus põhikirjade normaalnormi väljatöötamiseks, et vältida raskusi ja arusaamatusi nende registreerimisel. Ajutine keskliidu juhatus teatas ringkirjaliselt ühinguile, et sotsiaalminister on teinud temale ülesandeks koostada normaalpõhikirja kavad, millised kinnitab minister.

Ametiühingud omalt poolt ei soovinud jätta keskliidu hoole põhikirjade väljatöötamist, kuna sel korral tuleks leppida vaid paranduste esitamisega, vaid asusid ise koostama sellekohaseid normaalpõhikirja kavasid. Selleks moodustati 17 ametiühingu vaheline toimkond.

Keskliidu juhatus saatis laiali seisukohtade avaldamiseks normaalpõhikirja kavandid (neid on mitu), kuna ametiühingute kavandid paljundati juuli keskpaiku ning saadeti samuti organisatsioonidele seisukohavõtmiseks.

Nii on tegemist paralleelismiga, mis on praeguses olukorras paratamatu. Igal juhul ametiühinguil on olnud võimalus näha ajutise keskliidu juhatus kava. Trükitöölisi paneb imestama kavas seatud põhimõte — juhatus valimine viiakse osalisele süsteemile. Sel alusel tuleb ümbervalimisele iga aasta vaid osa juhatus, nagu seda praktiseeritakse aktsiaseltsides. Sellest võib välja lugeda, nagu oleks kartust juhatus täielise ümbervalimise ees.

Eriti peame seda põhimõtet sisse viia tarbetuks seepärast, et kutseühingute seadus ei nõua säärast radikaalset muudatust senistes põhikirjades.

Ka tegelik elu pole tõendanud sellise süsteemi paremust.

Ametiühingute poolt koostatud põhikirja kavandis on jäetud alles endine alus — kohaldamist on leidnud vaid seaduse nõuded.

Arvatavasti läheb veel aega, enne kui normaalpõhikirjad esitatakse sotsiaalministrile. Praegu on suvepuhkuste aeg ja seetõttu ka vaikus. Küll aga võib see sündida sügisel. Kui ametiühingud ja keskliit on seatud uuele alusele, siis võib kõne alla tulla ka uue korrapärase keskliidu juhatus moodustamine.

Informatsioonide põhjal on seda oodata alles tuleval aastal...

*

Igal juhul on ametiühingud sunnitud uute põhikirjade alusel oma tegevust jätkama. Paljudel ametiühingutel tuleb teha nii mõnedki radikaalsed muudatused. Mis puutub trükitööstusesse, siis väevallt toob see meie organisatsiooni suuremaid muudatusi.

NUMBRI SISUS:

Ametiühingud ümberkorraldamise eel / Venelased ja Rahvusvaheline Ametiühingute Liit / Palga muutumisest trükitööstuses / Laulupidu ja vaba kodanik / Võilus 40-tunnilise töönädala ümber / Kutseoskus ja õpilaste küsimus / Kokkuleppes unustatud parandus / Kas majanduskriisi enam ei tule? / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Välismaine ringvaade / Kirjut maailmast

Venelased ja Rahvusvaheline Ametiühingute Liit

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu (RAL) nõukogu koosolekul 17.—21. maini 1938 oslos arutati Vene Ametiühingute Liidu liikmeks astumise küsimust. Ettepanek — võtta vastu liikmeks Vene Ametiühingute Liit — sai poolt 4 häält, vastu 16 ja 1 oli erapooletu.

Meie lugejaid huvitab arutluse käik, mispärast püüame allpool tuua väikese ülevaate.

Peasekretäri ettekanne.

RAL peasekretär kandis ette venelastega peetud läbirääkimiste sisu. Läbirääkimised olid põhjendatud RAL nõukogu Londoni koosoleku otsusega 1936. aastal. Sama seisukohta läbirääkimiste pidamiseks kaitsti RAL nõukogu koosolekul Varsavis 1937. aastal. Selle alusel käis RAL delegatsioon Moskvast. RAL võib võtta liikmeks vaid need organisatsioonid, mis on sõltumatud maa valitsusest. Vene ametiühingud alluvad otseselt valitsusele, mispärast nad ei ole vabad ega saa seetõttu kuuluda RAL liikmeks.

Prantsusmaa

Vaidlused ettekande üle avas L. Jouhaux, teadetes prantslaste seisukoha. Aeg on tõsine; tuleb püüda saavutada ühtlust. Austria, Hispaania, Hiina ja viimasel ajal Tšehhoslovakkia näited sunnivad meid otsima lähenemisteid, et ehitada võitlusrinnet fašismi vastu.

Mehhiko

Toledano selgitas fašistlike võimude intriige Brasiilias, Peruu ja Guatemalas ning Mehhikos. Meie oleme poolt Londoni otsuse elluviimiseks.

Hispaania

Amaro del Rosal pooldab venelaste vastuvõttu, kuna 170-miljoniline rahvas ja 20 miljonit Vene ametiühinglast moodustavad tugeva rinde fašismi vastu.

Norra

Hindahl peab võimalikuks venelaste vastuvõttu, kusjuures enne tuleks korraldamisele võtta vene ametiühingute suhted oma maa valitsusega.

Hollandi

De la Bella juhib tähelepanu Londoni koosoleku otsuse tõttu tekkinud raskusele ja peab võimatuks koostööd kommunistidega. See võiks vähendada mõnede maade ametiühingulist tähtsust ja kaalu.

Poola

Zdanowsky peab võimatuks venelastega koostööd, kuna see seaks Poola ametiühingud kirjeldamatute raskuste ette.

Belgia

Mertens ühineb Jouhaux seisukohtadega, kuid ei pea võimalikuks seotud tingimustel otsust teha. Ei pea tegema illusioone tugevnemisest, kui see toetub vaid manööverdamisele venelaste poolt. Tuleb jätkata läbirääkimisi.

Šveits

Meister selgitab, et Šveitsi ametiühingud on edukalt võidelnud fašismi vastu koos noorte talupoegade ja väikekodanusega, asudes demokraatlikul alusel.

Ameerika

Matthew Woll ei pea lubatuks RAL põhimõtete muutmist, millele alusel on liitunud Ameerika Ametiühingute Liit. On paradoksaalne, et ühe maa diktatuuri vastu püütakse võidelda teise maa diktatuuriga.

Tšehhoslovakkia

Tayerle nõuab selgust pikaleveninud küsimusele, milline on tänuulikuks aluseks mõnede ringkondade radikaalitsemisele.

Rootsi

Lindberg ei pea võimalikuks demokraatia kaitset brutaalsete meetoditega, nagu see sünnib Venemaal.

Taani

Knud Jensen ei pea võimalikuks venelaste vastuvõttu, kuni pole muutunud olukord Venemaal.

Inglismaa

George Hicks selgitab, et Venemaal pole ametiühingulist vabadust. Nad on täieliselt valitsuse poliitilised käsilased. Inglased ei poolda sellist liiget.

Nagu ülaltoodud sõnavõttudest loeme, on vaidlused olnud põhjalikud. Tehtud otsusega on igale liitunud maa ametiühingule antud selge vastus.

100.000.000 relvastatud meest

Keegi Seeligeri-nimeline teadusemees tegi statistikat Euroopa relvastatud jõudude kohta. Oma uurimuses jõuab ta astronoomiliste arvudeni. Euroopa võib panna rindele tervelt 100 miljonit meest. Riikide hulgas loetleb Seeliger Nõukogude Venemaal 30 miljoniga, Saksamaad 9 miljoniga, Itaaliat ja Prantsusmaad kumbagi 8 miljoniga jne.

Kui Napoleon asutas 1-miljonilise armee, oli see omaaegseks rekordiks. Maailmasõja ajal heitles 20 miljonit sõdurit. Nagu näeme, on inimvaimu hävitustung järjest suurenenud. Veel pole relvastatud vaid imikud — siis oleks sõjaline hullumeelsus täiuslik.

Palga muutumisest trükitööstuses

KÄESOLEVAS artiklis püüame puudutada poliigraafiatööstusharu palku. Seda teeme andmete põhjal, millised on ilmunud Eesti Statistika Keskbüroo väljaandeis. Kuigi need andmed ei ilmesta absoluutset tõde, ometi võimaldavad nad määrata kindlaks üldsuna palgaliikumise alal ja teha sellekohaseid järeldusi. See on vajaline eriti meie organisatsiooni jõu hindamiseks. Oleme oma organisatsiooni selleks tugevaks ehitanud, et seekaudu parandada töökaaslaste palgatingimusi, ja teisest küljest, et kaitsta juurevõetud soodustusi nii palga- kui töötingimuste alal. Selles artiklis toodud võrdlused on koostatud ühe töötunni keskmise alusel.

Palga ja selle muutusi tuleb vaadelda kahest seisukohast: 1) nominaalsest ja 2) reaalsest. Nominaalne palk on arvudes väljendatud suurus, kuna reaalpalgaks loetakse palga ostujõudu. Sageli võib palk arvuliselt tublisti suurened, seevastu aga selle suurenenud palga ostujõud, s. t. reaalne kasutamise võimalus — võib näidata koguni kahagemisvõimet. Seda tingib juba sootuks teine tegur — elukallidus ja kaupade hindade liikumine.

Nominaalpalga liikumise suund

Võtame vaatluse alla aasta keskmise tunniteenistuse, aluseks võttes 1923. aasta.

1923	— 38,7
1931	— 41,5
1932	— 40,7
1933	— 39,2
1934	— 36,8
1935	— 42,5
1936	— 40,0
1938	— 46,1 *)

Mida võime sellest välja lugeda? On silmanähtav tendents keskmise suurenemiseks. Praegune seis nominaalväärtuses ilmneb kõige rohkem viimase 10 aasta jooksul, seega palk oma nominaalses suuruses ilma erandita on pidevalt tõusnud. Vaid aastad 1932/1933/1934 näitavad tagasikiskumist. See on seletatav sellega, et sel ajal polnud vastas tugevat organisatsiooni, kes oleks kaitsnud palku. Ettevõtjad talitasid täiesti vabalt oma äranägemise järele. Kuna sel ajal valitses majandusliku kriisi sügavuspunkt, siis ettevõtted püüdsid palgavähendamisega oma profiteerimist kui ka võistlusvõimet tõsta. Kui aga meie näeme eriti viimase aasta suurenenud vahet endise ja praeguse palga vahel, siis on siin ainukeseks järelduseks — organisatsiooni võimu kasvamisega kindlustatakse paremad palgad.

*) 1. aprilli 1938 keskmine.

Reaalpalga liikumise suund

KUID juba eespool ütlesime — palga nominaalne suurus ei ütle midagi. Tähtis on selle ostuvõime. Samal ajal, kui meie palga keskmine suurenes, suurenes ka elukallidus. Meid huvitab siinjuures küsimus, kas meie palga tõus on suutnud sammu pidada elukalliduse indeksi tõusuga ja kas selles võistluses oleme meie saanud kahju või kasu, võrreldes eelmiste tasemetega.

Võtame jällegi indeksid 1923. aastaga võrreldes. Siin näeme, kui 1923. aasta võtame 100, siis järgmised aastad suurenevad reaalkväärtuses:

1931	— 109
1932	— 114
1933	— 117
1934	— 111
1935	— 130
1936	— 109

Seega oli üllaloetud aastate reaalkalk suurem kui 1923. aastal ja 1935. aastal koguni 30% rohkem. Kahjuks see vahekord ei jäänud selliseks, kuna selle aasta järele algas suurem hindade kõrgenemine, milline ulatus tänava aasta aprilliks juba 18%. Kuigi tolle aja palga nominaalväärtus kerkis aprilliks 1938 9% võrra, ometigi veel enam tõusnud elukallidus surus selle väärtuse tagasi ja võiks kõnelda, et praegu on trükitöölise keskmised palgad vaid vähe kõrgemad kui 1923. aastal. Tõesti liig vähe, arvesse võttes trükitööstuses tekkinud tehnilist edu ka viimase kolme aasta head majanduslikku profiteerimist. Loomulik, et kui poleks olnud organisatsiooni seljataga, siis see % oleks veelgi allapoole läinud ja me oleksime seisnud samal seisundil, kust algasime. Igal juhul, meie võitluse tegi siin raskeks hindade poliitika, mille reguleerimine ei seisa meie võimuses.

Kokku võttes

meil pole põhjust pettuda praeguses tendentsis, vaid peame suunama kogu jõu palga nominaalväärtuse veelgi kõrgemaks tõstmisele, et seekaudu saaksime kätte reaalkalk vajalise taseme. Üheks selleks abinõuks on ka üleriiklik palga- ja töötingimuste korraldamine, milline põhimõtteliselt on juba jõustunud läbirääkimiste põhjal trükitöölise ja trükitöösturite keskorganisatsioonide vahel. Seal on ette nähtud palgaalamäär, ja kui see palgaalamäär, mis pole kaugelki veel rahuldav, pääseb kehtima igas trükikojas, siis loomuliku järeldusega tõuseb ka palga keskmine. Sel puhul rajatakse tõkkes palga keskmise kõikumisele allapoole ja tendents ülespoole leiab rohkem kindlustamist. Kuidas see tendents end arvuliselt näitab, selgub vahest 1939. aasta jooksul, kui elukalliduse tõus ei tee järske hüppeid ülespoole.

Laulupidu ja vaba kodanik

LAULUPIDU, nagu sellist näeme iga viie aasta järele, on kujunenud eestlaste kollektiivseks pühaks. Kõik muu jääb varju ega suuda ükski muu üritus tõmmata kaasa nii suuri rahvahulki, nagu seda näeme laulupidude ajal. Igaüks tunneb end kuidagi laulupeoga seotud olevat, olgu see laulja ise või pealtkuulaja. Laulupidude kaudu avaldus vanasti eestlaste tung vabaduse, päikese ja rõõmu järele; pole ka praegu muutunud selle mõte — eriti ajal, kus vabaduse ja vaimu mõtted püütakse suruda preisliku distsipliini alla. Nii kujunes ka tänavuastane laulupidu Tallinnas — rekordarv lauljaid, rekordarv pealtkuulajaid ja -vaatajaid. Eriti rõngalt, ligi 70.000 inimest, külastati sümboolset öist vabaõhuhändendit „Maa vabaduse eest“. Võiksite julgesti öelda, et laulupeole tundis kaasa ja sellest võttis osa ka tööliskond. Laulupeo rongkäigis võisime näha töölisorganisatsioonide laulukoore, nagu näiteks Tallinna Töölismuusika Ühingu ja Tallinna Trükitööliste Ühingu omad.

*

SELLISEIL kokkutulekuil on suur psühholoogiline tähendus. Pole mõtet hakata arvustama, kas 16.000-päine laulukoor üldse suudab laule tehnilise täiussega ette kanda — keegi seda ei nõua ega saakski nõuda. Pole ka mõtet arvustada, kas vabaõhuhändendi tuhat tegelast andsid usutava pildi — enamikul jäi nii sisu kui mäng kuulmata ja nägemata. Ka lavaefektilisuselt oleme meie veel kaugel maha jäänud paljudest maadest, kuna pealtvaatajad peavad leppima alt üles vaatamisega. Suuremates riikides kantakse ette vabaõhuhändendit nii, et pealtvaatajad asuvad ülalpool mängupaika — seda on võimalik saavutada ringstaadioni tribüünide kaudu. Küll aga ajas igaüht kokku tung kaasa elada ja kaasa tund seda tukset, mis avaldab igasugune massiline kokkutulek ja see kaudu ka rahva hing. See hing on aga vastu igasugusele survele ja „mina käsen, mina keelan“ hingeelule.

*

EI SAA siiski mööda neist tehnilisist puudustist, mis ilmnevad sääraste kokkutulekute puhul. Võtame näiteks laulupeoplatsi. Sissekäik on seevõrd kitsas, et inimesed ei pääse kuidagi kiiresti läbi. Seetõttu tekib ummistus — politsei on sunnitud sekka lööma ja asjast mitteteadlike inimeste pahameel tõuseb selliste korralduste puhul. Eriti veel, kui seljataga koguneb ikka rohkem ja rohkem rahvast, kes peaaegu litsuvad su kokku. Masskokkutulekute korraldajad peavad seda arvestama ning sissekäigud rajama võimalikult laia pindalaga. Teiseks meie liiklemisprobleem, mille

üle on nii palju harjutusi ja korraldusi tehtud. Plats on kaugel, juurepääs peab sündima ka sõidukite abil — meie sõidukid ja teed on seevõrd vähesed, et nad ei suuda kiiresti teostada inimmassi transporteerimist. Sõiduk ise liigub rahvamurru tigusammul, nagu seda ka jalakäijad, ja tagajärjeks on mõlemapoolne ummistus. Korterite küsimusega saadi küll enam-vähem hakkama — see on ikkagi kõige algelisem mure ja inimene võib need paar päeva ööbida suurema mugavuseta — aga odavate sööklate küsimus oleks pidanud lahendamata teisiti. Ega see ole toitluspunkt, kus saab vaid tubakat, šokolaadi ja soojana vaid portsjon viini vorste. Olen näinud välismail vabas õhus sääraste punktide loomist, kus saab tulist leent ja kohvi — see poleks olnud raske korraldada ka meil. Aga see pole rahva teha, see oleneb teistest ringkondadest.

*

NAGU ütlesime, on laulupeod kujunenud meie rahva suurpäevadeks. Need suurpäevad tulevad meele kõike seda võitlust parema tuleviku eest ja seepärast oleme ka peetud laulupeo puhul saanud uut hoogu vaba ja iseseisva kodaniku kaitseks.

Lippude ja märkide asjas

Teatavasti uue ühingute ja nende liitude seaduse alusel ilmus ajalehis informatsioon, milles nõuti ühingute juhatuste registreerimist 6. juuliks s. a. Mõnelt poolt päriti, kas lipud ja märgid tuleb registreerida samaks ajaks. Liidu sekretär selgitas seda küsimust siseministeeriumis. Seal selletati, et lippude ja märkide registreerimine sünnib vastavalt seadusele, kuid selle tähtpäev pole mitte kindlaks määratud ja seepärast pole selles asjas oodata veel niipea korraldust. Küll aga tuleb juhatused ja valitavad organid registreerida, teatades juhatusliikmete ametid, elukohad, vanaduse ja ühingu asukoha. Mis puutub seadusega nõutava vabariigi kodakondsusse ja hääleõiguse omandamisse, siis peavad registreerijad vaid seda silmas pidama, et ei esitataks registreerimiseks selliste õigusteta valitavaid liikmeid.

Kõne all oli ka rahvusvahelisse koondussisse kuulumise küsimus, mille kohta seadus nõuab siseministri luba. Selles asjas selgitati, et luba palumist pole vaja, kui liitunud ühing ei allu rahvusvahelise koonduse otustele.

Võitlus 40-tunnilise töönädala ümber

GENFI 24. rahvusvahelisel töökongressil tuli arutusele 40-tunnilise töönädala küsimus. Toome väljavõtteid väidetest, millised toodi 40-tunnilise töönädala pro ja contra. Olgu siin märgitud, et tänapäeval kehtib 40-tunniline töönädal mitmes riigis, samuti on selle mooduse pooldajate arv alatas kasvanud.

Tuukse ette näiteks Prantsusmaal, kus valitsuse seadusandliku aktiga on kehtima pandud 40-tunniline töönädal. Prantsusmaa polevat sellega võitnud. Töötute arv püsib ikkagi suur, maa kaubabilanss on halb. Kõik see olevat 40-tunnilise töönädala süü. Prantsusmaa töölisesindaja Jouhaux, samuti ka sotsiaalminister õiendasid esiletoodud vastuväiteid. Töötute arvu polevat võimalik vähendada, kuna selles moodustavad enamiku õppimata töölised. Teiseks aga on suur % töötulist vanemad töölised, keda tööprotsessi rakendada on raske. Kolmandaks on töötute arvust (300.000) palju neid, kes töötavad mitmesugustes vabakutsetes, nii et tegelikult ei või kõnelda ülaltoodud arvust. Mis puutub ebarahuldavasse kaubabilanssi, siis siin on tegemist ülemaailmse nähtusega. Ühelgi riigil, ka seal, kus pole 40-tunnilist töönädalat, pole kaubabilanss rahuldav.

Seda tingib tänapäeva majanduselu autarkia. Samuti on tööliste tööerakendamine raskendatud seetõttu, et on asutud relvastustööstuse arendamisele. See ei võimalda tööstusile normaalset tegevust, mis võimaldaks enam töölisti tööle rakendada.

Keegi Kanada tööandjaist ütles, et lühendatud tööaeg toob kaasa kaubahindade kõrgenemise, see omakord alandab töölise elatistaset. Austraalia töölisesindaja märkis, et selline jutt on tööandjail püsinud aastakümneid. Seda kõneldi ka 48-tunnilise töönädala suhtes, tegelik elu pole õigustanud selliseid väiteid ja 48-tunniline töönädal on olnud õnnistuseks. Sama seisukohta kaitsesid ka Uus-Meremaa tööandjate valitsuse ja tööliste esindajad, märkides 40-tunnilise töönädala elustavat mõju maa majandusele.

Püüti näidata ka hädasohtudele, mis eriti ilmnevad Põhja-Ameerika Ühendriikides, kus sotsiaalsed reformid on toonud kaasa raskusi Ühendriikide majanduselus ja töötute arv on kasvanud miljoniiteni. Ühendriikide valitsuse, tööandjate ja tööliste esindajad õiendasid seda väidet, märkides, et selline lähtekoht pole õige. Sotsiaalsest rahutusest ei või kõnelda. Kui praegu on raskusi, siis tingib seda rohkem tööandjate — kapitaligruppide — võitlus valitsuse reformide vastu, nii öeldi kapitalistreigi näol. Siin tuleb võtta tarvitusele teised abinõud. Üheks selliseks oleks kapitali juhtimine

produktiivsele alale. See kapital, mida praegu finantsringkonnad püüavad rakendada majade ja maotükkide omandamiseks, omab mitte ülesehitava, vaid spekulatiivse iseloomu. Samuti läheb kapital kaotsi väljalasnamiste kaudu. Selleks tuleb tõkkes luua, ja need on: määrata sellistele operatsioonidele ränk maks, mis teeks need operatsioonid kasutuks. 40-tunniline töönädal pole kuidagi sõltuv sellest võitlusest, olles sisse kistud ettekäändena. Tegelikult Ameerika õnnistab 40-tunnilise töönädala reformi kehtivust.

Töötaja lühendamise kasuks kõneldi suurest sotsiaalsest ja majanduslikust tähtsusest, mida omab töötaja lühendamine. Tehnika on edasi läinud ja seda inimsoo hüvanguks. Oleks ebaõiglane sellest tehnika edusammudest jätta ilma laiad töötajaskonnad. Teiseks tuleb püüda kõrgema elustandardi poole, mitte aga jääda väljakurnatava süsteemi juure. Peab arvestama seda, et töötajad moodustavad iga riigi tugeva aluse ja nende sovide mitterahuldamine oleks väärsamm, eriti aegadel, kus rahvusvaheline olukord nõuab igalt maalt rahva eest hoolitsemist ja sidumist riigi julgeoleku küsimusega. Lõpuks on ka tähtis, et suuremad hulgid saaksid tööd leida, sellega tõstes oma otsujõudu. Nii on töötaja lühendamine vajaline nii sotsiaalseil kui ka majanduslikel põhjusil.

Ülaltoodust näeme, et tööandjate vastuväited jäävad ikka lahjemaks. Kahtlemata läheb küsimusega veel aega, kuna töökongress otsustas esitada maade valitsusile vaid küsimused, kuna lõplik lahendamine tuleb alles pärast küsimustele vastuste saamist. Igal juhul aeg töötab lühendatud töötaja kasuks ja varem või hiljem see küsimus lahendatakse positiivses mõttes.

Väliskülaste liiklus...

Külaskäimine on üsna kena komme. Eriti veel, kui see sünnib sõpruse süvendamise tähe all. On auasi külalisi vastu võtta ja ise külas käia.

Pole midagi sellest, kui ka meie väikesel Eestil on tekkinud sõpru väljaspool riigi piire. Aga imeilik — saagenud on just relva kandvate sõprade hulk. Äsja käis Eestis Poola kindralstaabi ülem kindral Stachevicz, sellele järgnes Saksa lennueskadrill koos lennukite emalaevaga. Veel hiljem sõitis Eestisse külaskäigule Soome sõjavägede ülem kindral Österman.

Eks ole — veidi palju juba sõjaväelasi. Aga vist ajavaimu tundemärk — relvade tärinat kuulda igal pool, seega ka vastavaid külalisi.

Elame — näeme.

Kutseoskus ja õpilaste küsimus

SUURTÖÖSTUSE tõusuga 19. aastasajal pidi suurtööstus kasutama õppinud tööjõude käsitööstusest. Käsitööstused olid minemas allamäge, eriti tsunftide kõrvaldamise tagajärjel. Selle tagajärjel ei suutnud nad anda vajalisel määral õppinud tööjõude. Teisest küljest tehnika edu ja masinate täienemine kui ka kaubanduse ja liikluse arenemine seadsid üles nõude uute töögruppide loomiseks. Vana väljaõppekool ei olnud enam küllaldane. 19. aastasaja keskpaiga hakkasid ka võimud huvituma õppinud tööliste taseme alalhooist, tahtes soodustada nii suurtööstuse laienemist kui ka kaitsta käsitööstusega seotud keskseisuse olukorda. Sel teel alustati ka õppetöökodade kui ka õppekoolide loomist.

Enne suurt maailmasõda väljaõppe korraldus leidis suurt tähelepanu nii ametlikes kui ka eraringides. Mitmel põhjusel on raske luua pilti selliste huvide üldsuunast. Siin on märgata väljaõpet nii üksiku käitise kui ka käitiste grupi tarvis. Samuti esineb väljaõppe kord ühe tööstusala, ühe kutse või mitme kutse jne. piirides. Igal juhul ametlikud ringid püüdsid vaid ergutada eraalgatust selles suunas, kõrvale jättes korra ja sihikindluse loomise.

Siiski väljaõppe korraldus muutus. Kui vanad tsunftid pidasid õpilasi vaid kutse tarvis, muutus uus korralduses õpilaste küsimus majanduslikuks ja sotsiaalseks väärtuseks, mida tuleb kooskõlastada kogu maa majandusliku ja sotsiaalse eluga. Eriti ilmnes see seisukoht majandusringide ja valitsuste koostöö kaudu.

Prantsusmaal kehtib 1925. aastast õpilaste seadus, Saksa Weimari põhiseaduse artikkel 145 kirjutab ette sundusliku kutseoskuse kooliskäimist kuni 18. eluaastani. Itaalias on 1920.—1930. aastani antud hulga seadusi kutseoskuse asjas. Jne. jne.

Lõpuks see küsimus kanti ette rahvusvahelisel töökonverentsil a. 1938, kus ta omandas üldkuju ja -suuna.

Kutseoskuse sihiks on: iga maa peab ette valmistama küllaldasel arvul, kuid mitte üleliia, igale töögrupile ja viisile kutsetöölisi, kes on vajalised rahvamajandusele ja on vajalisel kõrgusel täitma tööstuste poolt seatud ülesanded.

Omalt ajalt arvatigi, et mehhaniseerimisega kaob vajadus kutsetöölise ettevalmistamise järele. See osutus täiesti ekslikuks. Igal pool kaevatakse praegu heade õppinud tööliste puudust.

Tõsi, ettevõtete arv, kus mehhaniseerimisega on töö menetlus muutunud kergeks, kasvab. Kuid selle kõrval täieneb ka nende ettevõtete arv, kus on tarvilusel keerulised masinad ja milliste masina-

tega võivad töötada vaid kogenud ja kindla kooliga töölist. Seepärast pole kadunud ka kutseoskuse küsimus, olles veelgi päevakorras.

Seepärast püüab ka Rahvusvaheline Tööbüroo esialgu soovitude kujul, kuid edaspidi ka rahvusvahelise konventsiooni kaudu korraldada kutseoskuse omandamise põhimõtteid.

TÖÖLISELUMAJA EHTAMISEST TALLINNAS

5. juulil käis liidu sekretär hra majandusministri jutul, esitades ühtlasi majandusministrile liidu memorandumi 15 aasta tegevusest majanduslikul ja sotsiaalpoliitilisel alal. Memorandumi esitamine oli seoses liidu poolt esitatud laenupalvega 200.000 kroonile, mida liit palus töölistorterite ehitamiseks Tallinnas. Kui see palve oli varem arutusel, siis öeldi ära laenupalve rahuldamisest — rahapudul ja vastavate seaduste mittekehtivusel. Vahepeal sündis majandusministrite vahetus ja seepärast liidu juhatus esines uue katsega laenu saamiseks.

Hra majandusminister tundis huvi liidu algatuse vastu, märkides, et sellesarnaste töölistelumajade ehitamiseks on avaldusi tehtud ka teistelt töölistorganisatsioonidelt. Omalt poolt ta näeks meeleldi sellekohaste algatuste teostamist. Küll aga peab ta raskeks riigile lubada selles suurusel kapitali, nagu seda tahtis liidu juhatus, s. t. 10 protsenti töölistel ja 90% riik. Seevastu seletas hra majandusminister järgmist:

Ehituskapital tuleks luua nii, et sellest võtaksid osa töölistel, tööandjad ja riik. Töölistel maksaksid 10%, riik annaks protsendita laenu 20%, sama summa peaks antama tööandjate poolt. Ülejäänud 50% tuleks laenata pikalaenu-pangalt harilikult pangaprotsendi alusel, s. t. 7%. Kui see küsimus annab end sellekohaselt korraldada, siis tahab minister esitada sügisel Vabariigi Valitsusele eelnõu protsendita laenu andmiseks sellekohase fondi kaudu vastavaile ehitusle. Hra majandusminister soovitas ühtlasi liidu juhatusel kaaluda seda võimalust ja koostada liidul tegutsemise kavad.

Seega näib, et küsimus pole päevakorrast langenud ja võib loota selle elluviimist.

Liidu juhatus kaalus küsimust ja tegi sekretärile kohuseks kooskõlastada endised kalkulatsioonid uute nõuetega. Samuti pööratakse liikmete poole küsimustega korterisoovijate asjas.

Kokkuleppes unustatud parandus

Vaidluse korras.

Toimetus.

Eesti Trükitöölise Liidu ja Eesti Trükitöösturite Ühingu vaheline üksmeelne koostöö, nagu seda võiks õigustatult mainida, on annud keskpäraseid tulemusi, nagu palgamiinumi ja puhkeaja suhtes... kuid... kuid... üks eksitav viga on siiski läbi läinud, mis ei tule kasuks E. T. Liidule, kaudselt ka E. T. Ü. E. T. Liidule kui ka tema alla kuuluvate ühingute liikmeskonna organiseerimisele mõjub tagasitõmbavalt liikmete juurevool. On ette tulnud juhtumeid, kus trükikodades mitteliikmed ütlevad, kui neid usaldusmehed lähevad oma organiseeritud ridadesse värbama — „mis meie sinna enam tuleme, meie oleme saanud peremehelt neetsamad tingimused, mis teiegi — palgamiinimum on käes, 2 nädalat palgalist puhkust ka — mis sa hing veel tahad, ja kui teie veel midagi saavutate, eks see tule meile, metsikuile, niisama kasuks kui organiseerituile, peremees juba vahet ei tee.“ Õige ta on.

Äga siinjuures pean tähelepanu juhtima just mõlemale poolele, nii tööandja kui ka töövõtja seisukohalt, et seda tuleks pidurdada, just neid ülbaid kelmikaid.

Meenub, aasta või enamgi tagasi, kui kusaqil suurkäitises puhkes töötüli, õigemini palgatüli, mis lõppes enam-vähem töövõtjate võiduga. Palgatülist osavõtjail käitise juhatus tõstis palku teatud protsendi ulatuses, kuid mittestreikijad jäid ilma. Kus siis seda halisemist ja nuttu. Streigimurdjad käisid käitise juhatuselt sama protsendi juure nõudmas, mida said streikijad, äga juhatus käratas kohe, „kus te, kuradid, siis olite, kui teised võitlesid oma õiguste eest! Välja!!! Äga mitte üks sent ei saa! Selgrootud meie käitises ei tööta!“

Tolle käitise juhtkonna otsus peaks küll olema kujukaks näiteks, et tööline peab ennast ka tundma oma õiguste eest mõtleja ja võitleja inimesena. Nõua — siis antakse, keegi pakkuma ei tule. Säärase seisukoha võtmine töösturite poolt on väga tervitatav. Kui oled roomaja ja lõmitaja, siis sind sunnitakse oma selgroogu sirgeks ajama, et pead ka oskama enda eest mehiselst välja astuda ja tunda oma elujõudu ning oskama oma isiklikku mina maksma panna, et mitte kartusega teiste kaaslaste ees hoolealuseks jääda.

Peaasi, Eesti Trükitöösturite Ühingu ja E. Trükitöölise Liiti ei ole ju ka asjata koos istunud äga aega raisanud, sest nii ühelt kui teiselt poolt on üles seatud tingimused, kokkulepped ühisteks huvideks, vastastikuse kasu ja arusaamise suhtes,

tugedes üksteisele arusaamatuste ja väärnähtete lahendamisel. Mõlemad organisatsioonid üksteist tunnustades peaksid oma prestiiži säilitamiseks üksteist vastastikku toetama. Töösturite mõju mitte-liikmeile oleks: mitte anda neid soodustusi ja väljakauplemissi, mida saavad organiseeritud. Ka neilt, kes seda on teinud, kohe küsida, kas olete liige oma kutseorganisatsioonis; kui mitte, siis kohe järeldused teha ja meele tuletada, et „need määrused käivad organiseeritute kohta, mitte teie kohta. Vastutasuks trükitöölise ühinguilt ja liidult oleks — soovitada kõiki töötellijaid oma tellimised viia neisse trükikodadesse, kes on organiseeritud ja ka oma tööd lasta seal teha.

Trükkar.

Vitsanuhtlus ja tööpõlgurite laager

Eesti sotsiaalreformidest on värskeimaks uudeks tööpõlgurite laagri asutamine, kusjuures on sanktsioneeritud ka vitsanuhtluse kasutamine. Kuigi vitsanuhtlus on mõeldud vaid äärmisel juhul, võib see kujuneda samuti nagu politsei kumminuiga — saavad need, kes lähedal seisavad. Genfis peetud kõnes sotsiaalpoliitika arengu üle Eestis ei ole seda seadust puudutatud, siis oleks pilt täielisem olnud.

Statistika järgi on selliseid töölaagri kandidaate „mõni tuhat“. Seega peaksid laagrisse minema kodanikud, kes: 1) tööpõlgamise pärast tööta ja eluüldpidamisallikata ümber hulguvad, 2) tahtevõimetud — kes raiskavad raha alkoholsete ja narkootiliste ainete peale, viies perekonna viletsusse, 3) kes ei anna abi lastele või vanemaile.

Laagrisse paigutamine sünnib jaoskonnakohatuniku otsusel.

Kiitus ametiühingule

Šveitsi „Metallarbeiterzeitung“ toob ühe kodanliku nõukogu liikme kõne väljavõtte ametiühinguist:

— Ametiühingud on ülesehitamise, mitte äga hävitamise ja vapustamise abinõud. Nad hoolitsevad see-eest, et tööliste hing suurtööstuse hüglamehhanismis ei upuks. Nad kindlustavad tööstuse aluse, kõrvaldades arusaamatused. Ametiühingud on määratud aitama kanda uut tööstusmajandust. Peaks sulgema silmad, kui ei taheta märgata ametiühingute kasvatuslikku tööd. Ametiühingud äratasid tööliste endassetõmbumise rumalusest ja muutsid nad mõtlevaiks ja eduliseks inimesiks.

Kas majanduskriisi enam ei tule?

MAJANDUSTEADLASED on juba 100 aasta vältel uurinud majanduselu kriitilisi seisundeid, nii majanduse kõrgkonjunktuuri kui ka sügavuskonjunktuuri faasides. Selliste uurimuste ja tähelepanekute põhjal on loodud teooria, milles paratamatusena märgitakse sellist kõikumist teatud perioodide järgi. Selline periood võib kesta 8 kuni 10 aastat ja sedaigi mitte igal juhul, vaid võttes keskmisena. On lepitud sellise mõistega et kriis on paratamatu tulemus. Tööstuse elavnemine majandusliku peenmehaanika alusel paiskab turule suured kapitalid ja investeerimised võtavad hooгу. Siis tuleb aeg, kus laod on täis ostuvõime languse tõttu ja algab majanduselu järkjärguline tagasimine, millele seltsivad pankrotid, tööstuse sulgemine, börside krahhid, töötute arvu kasvamine jne. On selline tagasilangus jõudnud sügavuspunkti (see sügavuspunkt on ainult statistiliste andmete najal tõestatav), siis algab jällegi pikkamisi uus elavnemine jne.

Sotsialistlik õpetus vaidleb sellisele paratamatusele vastu, tõendades, et kõik sellised tõusud ja langused on tingitud ainult profiteeriva kapitali enese nõrkusest. Konkurents ja kasuahnitsemine, millele seltsib kapitalide ülemäära paiskumine ja teiste endasuguste allasurumine, need on vabaks antud kapitalistliku korra juures. Kapitalistliku süsteem juures ei ole majandus reguleeritud nii, nagu see vajalik kapitali rahulikule paigutusele, vaid siin töötatakse kindla majanduse kavata. Asutatakse ettevõtteid, millised kasutavad ainult soodsat turu olukorda ja igaüks võib paigutada oma kapitali sinna, kuhu ta tahab — küsimata, kas selline kapitali paigutamine antud harru on vajalik või mitte. Selle põhjuseks on eramandus, milline kuulutatud pühaks, ja kellelgi ei ole õigust teise eramanduse üle valvet seada. Sotsialistlik majandamine eeldaks sellise olukorra kaotamist: majandus oleks reguleeritud vastavalt maa vajadustele, ettevõtted moodustaksid enesest katkestamatu ahela kogu majanduselu tervikus, kapitali profiteerimine kaoks juba seetõttu, et nii kapital (vabrikud, tootmisabinõud jne.) oleks ühiskonna oma, samuti oleksid reguleeritud ka töövõtjate palgad ja valmistatavate esemete väärtus. See oleks kindlustanud turu korraliku loomist ja häirete eemaldamist majanduselus.

Selline vaade valitseb sotsialistlike majandusteadlaste juures eeldusega, et ühiskond oleks muudetud sotsialistlikuks. Neis maades, kus sotsialistid ei oma veel võimu, nõutakse riikliku kontrolli sisseseadmist kapitalide ja tööstuse üle, plaanikindlat majandamist jne., millised sammud olek-

sid eelduseks edaspidisele täiendamisele. Ainult selkorral arvatakse eemaldada senised kriisid majanduselus ja seda mitte üksi riigi, vaid ka maailma majanduses, mis kõik omavahel seotud.

Eelmine lõppenud kriis, mille sügavuspunkt oli 1932. aastal, oli täiesti abitu tekkinud viletsuse vastu. Parandused läksid sootuks iserada, millega kriisil kui seesugusel tegemist ei olnud. Suur viletsus rahvahulkades tõukas demokraatlikult mõtlevad inimesed äärmuste leeri — tekkinud viletsust loeti võimalikuks kõrvaldada ainult uute juhtide näol. Nii näeme, et majanduselu arstimise asemel teostati reas riikides lihtsalt võimupoliitilist akti — s. t. rahvale parajal ajal meeldinud inimesed kasutasid olukorda enda võimule upitamiseks, seda võimu kindlustades iga võimaliku abinõuga. Nii sündis pööre Saksamaal, Austrias ja terves reas teistes riikides. Kuigi riigikorrad mõnel pool muutusid põhjalikult, rohi majanduselu parandamiseks jäi ikkagi samaks, mida juba sotsialistid esile seadsid. Selle rohu nimetus oli — ühiskonna — s. t. riigi vahelesegamine majandusellu ja plaanikindla majanduse arendamine. Ühes riigis teostatakse seda enam, teises riigis vähem, nii kuus parajalt vastavaid majandusjuhte leidub ja millise arusaamisega on riigijuhid.

See joon — riigi vahelesegamine majandusellu — on tõelikult teostumas peaaegu igas riigis, olgu selle riigi poliitiline režiim ükskõik milline. Nõukogude Liit asus majanduselu korraldamisele puhtriigistatud sotsialistliku süsteemi alusel juba varem, seepärast ei tabanud teda majanduskriis koos töötute suure kaadriga üldse. Saksamaal toimisid selle eeskujul rahvussotsialistid Hitleri juhtimisel. Kuna rahvussotsialistide selja taga ja toetajana olid suurkapitalistid, siis alul olid nende huvid kaitsitud. Viimasel ajal hülgavad ka rahvussotsialistid omi vanu sõpru ja asuvad tugeval käel korraldama majanduselu oma alustel, hüljates senised majanduselu kapitalistlikud tuusad ja asudes ise nende asemele.

Inglismaal on valitsus tõsiselt kaalumas söekaevanduste natsionaliseerimist, kuigi Inglismaa on põline „lask kuidas läheb“ profiteeriva majanduse pooldaja. Enam üllatuslik oli siin Põhja-Ameerika Ühendriikide uus majanduse korraldamine, kus täiesti hüljati selfmademani põhimõte ja igale majandusharule anti kindel piir tegutsemiseks n. n. NIRA plaani alusel. Rootsi, Taani, Norra jne. on alustanud plaanikindlat majandamist. Isegi meie väikene Eesti ei saanud sellest süsteemist mööduda. Ka meil on riik tugevalt seganud end majanduse korraldamisesse, meil ei

anta teatud aladel tööstuste avamise lubasid, teatud alad ka põllumajanduses on täiesti riiklikult monopoliseeritud, riigi osatähtsus järjest suureneb majanduselus. Meie naaber Läti on oma kätte võtnud peaaegu enamuse igasuguste ettevõtete aktsiatest, neil on koguni loodud uus keskfond, milline aegapidi tungib igasse tööstusharru ja paneb end maksma. Selle fondi peremeheks on riik.

Sellised nähted on kõik uued, mida senises kapitalistlikus süsteemis ei ole praktiseeritud ja milliste esiletulek on seletatav ainult möödunud kriisi suure mõjuga majanduselu teoreetikuile kui ka praktikuile. Tegelikult on võetud vastu põhimõte, et muidu kriisidest ei saa jagu või neid ei või teisiti pehmendada, kui riik ei pane end maksma peremehena majanduselus. See on tegelikult põhimõte, mida kaitsesid seni sotsialistid.

Kui see kõik nii on, siis peaks optimistidel tulema mõte: enam kriisi ei tule. Näib nii, et kui võetakse sellised pöörretekitavad vahendid majanduselus tarvitusele, siis olid nad suunatud ju ainult kriiside hävitamiseks. On see nii?

Teoreetiliselt küll. Praktiliselt peame siiski teadma, et kuigi majandusvormid on muutunud, ei ole nende majandusvormide kasutajate ilmavaade muutunud. See eeldab nende püüet igal võimalikul juhul pääseda sellise profiteerimist kitsendava süsteemi alt, ja järelikult ei teosta nad kindlalt majanduskava. Meie võime märgata hulga puudusi selle süsteemi läbiviimisel, teiseks liig palju kõrvaleastumisi ja vigade tegemist. Kolmandaks on igas riigis valitsemas isesuguse mentaliteediga ja arusaamisega juhid, kes on vastavalt meelsustanud ka avalikku arvamist ja teevad mõnede strateegiliste võtete pärast vaenu ja arusaamatusi rahvaste vahel. See omakord kutsub esile konflikte, millised tihti lahendatakse sõjalisel jõul. Sarnased sõjad tekitavad kohutavat kahju majandusele, sunnivad tööstust orienteeruma ebaterves suunas, nagu seda näeme relvastamise programmide tekkimise näol ja millise kapitali investeerimine tasub ainult teiselt riigilt teatud kahjude väljanõudmisel, s. t. sõjalisel teel. Kapitalistlikus majandussüsteemis jääb ikkagi kapitali profiteerimise põhimõte ja üksikute kapitalide gruppide vastolu, olgu ei nende gruppide nimeks on ühed või teised riigid. Ja seda vastolu ei ole suudetud kuidagi lahendada, aga samast vastolust ongi tekkinud teatud majanduslikud häired ja rahva viletsus.

Nii on meil pilt selge, et majanduskriiside uuestikordumist on raske veel vältida. Nad võivad tekkida, kuigi selle all kannatavad mitte juba üksikud kapitalide grupid ja nende teenistuses olevad inimesed, vaid riik üldiselt, kes peab kahjud kirjutama oma raamatupidamisse.

Seepärast peab kõik tegema, et kapitalide omanikkude, s. t. riikide, vastolud ei kasvaks üle pea ja nad ei tõmbaks konflikti rahvaid. Selliste konfliktide eemaldamine eeldab siiski teistsuguste majandusjuhtide olemasolu ja viimane on juba puhtpoliitiline küsimus, mida meie siin ajakirja veergudel e käsitle.

AMETIÜHING JA POLIITIKA.

SUDEEDI sakslased on alanud suurt kihutus-tööd Čehhoslovakkias elutsevate sakslaste hulgas, püüdes neid värvata rahvussotsialistliku lipu ja loosungite alla. Muidugi mõista on selline kihutus-töö käimas kõikide kihtide juures ja pole eemale jäetud ka töölisel. Čehhoslovakkias töötab ka mõni tuhat trükitöölis-sakslast, kellele hulgas püütakse külvata lahkkelisid juhtivate organite vastu, kes olevat rahvusvahelisuse pooldajad ega sallivat rahvussotsialismi. Seni on rahvussotsialistide katsed ajada lõhki trükitöölisi nurjunud.

Čehhoslovakkia liidu aastakongressil oli liidu esimees Farka sunnitud sel puhul sõna võtma ja selgitama eksinuite ametiühingute suhtumist poliitilistele küsimustele, ja seda eriti trükitöölise seisukohalt:

— Meie, ametiühinglased, püsime seisukohal — esiteks ametiühing, siis poliitika. Oleme sellele deviisile truuft järgnenud ja loodame, et see deviis jääb kehtima ka tulevikus. Ametiühinglased ei saa tihti mööduda mõjutusist, millised imbuvad organisatsiooni väljaspool peetavast poliitilisest võitlusest. Kuid sel korral kannab meie poliitika vaid meie organisatsioonile iseloomulikke jooni, olenedes organisatsiooni vajadusist ja lootusist. Seega — organisatsioon on see, mis määrab kindlaks meie kohustused poliitilisel alal ja meie, ametiühinglased, oleme kohustatud nende kohustuste järgi talitama. See tee pole meile olnud mingiks väljakujunenud dogmaks, vaid seda teed oleme õppinud tundma ja selle järgi käima meie pikaajalise tegevuse kogemuste põhjal. See tee on ai-nuke ja väärtuslikum ametiühingu elus. Meie, ametiühinglased, ei või end lugeda ühte või teise rindesse kuuluvaks ainult keele või rassi alusel, teistest isoleerudes, vaid meie peame külg-külje kõrval olema kõik täisõiguslikud ja väärtuslikud kaaslased. Keeldumine — olla ühe poliitilise mõtteviisi kaasa-jooksik ja parteiline käsilane — on olnud meie organisatsiooni iseloomu loomulikuks järelduseks. Organisatsioon kui seesugune peab olema sõltumatu igast poliitilisest parteist. Nagu igal ametiühinguss koondunud liikmel on õigus olla eri poliitilise mõtlemisviisiga, nii peab seda õigust jätma ka teistele. Ja seda saab olla vaid olles rippumatu ühe või teise poliitilise partei mõjutusest.

Meie organisatsioonudest

Soome trükitöölise külaskäik

SUVISTEPÜHADEL külastasid Helsingi masinaladud Tallinna Trükitöölise Ühingu. Üldse tuli 39 inimest. Külalised jõudsid Tallinna 4. juunil kell 11 öösel, mistõttu külalised viidi kohe öömajale hotell „Rooma“.

Üks igavene häda on küll tänapäeval hotellidega — kõik hotellid on täis. Suure vaevaga saadi mõned toad. Ligi kümmekond soomlast tuli paigutada kolleegide korteritesse, kuna tube polnud saada. Siiski saadi sellega enam-vähem toime.

Hommikul korraldati külalisile hommikueine kohvik „Kultases“, mis puhul reserveeriti kohviku eesti tuba külaliste ja vastuvõtjate tarvis.

Hommikueinest võttis osa ligi 80 inimest, nende hulgas ka ühingu meeskoor *M. Laurimaa* juhatusel. Meeskoor kandis ette mõned laulud tavalise distsipliiniga ja hooga, jättes kuulajatele meeldiva tunde. Eriti olid üllatatud sellest ettekandest soome kolleegid. Soomlaste ekskursiooni juht — liidu sekretär *Hällström* — tänas soomlaste nimel vastuvõtu ja laulude eest, samuti ütles „terve tuloa“ soomlasile ühingu esimees *A. Rebane*.

Seejärele siirduti vaatlema linna tähelepanuväärsemaid kohti. Vaadeldi „Estonia“ teatrit ja turul asuvat sammas 1905. aasta langenuile. Seejärele siirduti Toompeale, kus vaadeldi Riigikogu hoonet ja selle sisemust, käidi Pika Hermani tornis ja Toomkirikus.

Kell 3 serveeriti soomlasile ja kutsutud külalisile lõunasöök restoran „Pariisi“ ruumides. Peab märkima, et lõunasöök õnnestus hästi — nii meeleolult kui ka toitudelt. Paremata ei saanud enam olla. Valitses lõbus meeleolu, mis sageli tahtis muutuda ülemeelikuks, lauldi vastastikku laule ja viibiti lõbusas keskustelus. Kuna kohale kutsuti ka ungarlasist virtuoosorkester, siis aitas see meeleolu veelgi tõsta, pakkudes rütmikat tantsumuusikat ja artistlikke ettekandeid. Üldisest meeleolust haarati nii mõnedki külalised, kes esinesid iseseisvalt soolauludega ja meie vana põline liige *A. Serben* esines ka omalt poolt vana trükkarite lauluga. Alles kella 8 ajal hakkas lõuna lõppema, misjärele igamees läks meeleolutema sinna, kuhu ta

tahtis. Polnud ime, et teisel päeval valutas nii mõnegi mehe pea.

6. juunil alustati Raekoja vaatlemisega. Seejärele sõideti omnibusega Piritale, kus viibiti kuni kella poole kolmeni. Kuna ilm oli tuuline, siis polnud rannas suurt teha ja pealegi oli ka aega vähe. Vaadeldi vaid randa ja ümbruskonna metsa, samuti ka kloostrit ning pärast lõunasööki Piritate restoranis sõideti tagasi linna, vaatlema Kadriorgu. Kadriorus tehti pikem ringkäik.

Kell 4 pakkus ühingu naisring külaliste auks kohvi ühingu ruumes, milline jällegi möödus suure elavusega.

Vahetati veelgi lõpueelseid mõtteid. Ühingu sekretär *A. Offenbach* tegi mõned korrektiivid vastuvõtus, hajutades mõned ebamugavused sel alal ja ühingu esimees tänas veel kord külalisi ja avaldas headmeelt nende siinviibimise üle. Kolleeg *Hällström* vastukõnes tänas eestlasi sõbralikkuse eest. Joodi kohvi ja tantsiti, kuni aeg sai täis ja kell 6 hakkasid külalised arvuka saatjaskonnaga minema sadamasse. Kell 7 pidi „Suomi“ viima külalised üle lahe. Veel mõned järelsõnad ja vastastikused tänuavaldused, siis lehvitude ja hüüete saatel lahkusid soome kolleegid, et sõita oma maale tagasi.

*

OLGU siin mõned arvamised soomlaste suust: — Ei oleks uskunud, et teie võtate meid nii hästi vastu — lausus keegi helsinglane — teie, eestlased, olete väga sõbralik rahvas.

Teine soomlane Turust lausus: Püüame kõik teha, et tuleval aastal saaksime teid näha ka Soomes ja tasuda samaga, mis meie saime siin Eestis.

Meie inimesed: Tehti kõik, mis võimalik meie kitsaste olude juures. Igal juhul on vajaline hooldada, et öömaja küsimus edaspidi lahendataks ja seda saaks teostada kõige parem oma trükitöölise majas. Võõraste tubade üürimisega võib oodata kõiki üllatusi.

Ja teised: Sai ikka ehitatud Soome-Eesti silda.

Invaliidisuse fondile

arvati ühingu liige Johannes Laaman, kes on maksnud üldse 882 nädalat liikmemaksu ja on õigustatud teise liigi abirahale — 7,50 krooni nädalas.

Liikmete juurevool

Ühingu juhatus registreeris uuteks liikmeteks 11. mail — 2, 18. mail — 4, 1. juunil — 3, 29. juunil — 4.

Soomlaste külaskäigu

vastuvõtmise kulu kinnitati üldbilansiga 570.27 kr. Ühingu poolt makseti külaskäigukulukuks 482.27 kr. eelarves ettenähtud 500.— krooni asemel.

Haiguskindlustuse toimikond

palus ühingult toetussummat oma tegevuseks. See toimikond on moodustatud ametiühingute poolt Tallinna Ühise Haigekassaga ühenduses olevate valimiseeltoode tegemiseks, mispärast ka vajati raha jooksvateks kuludeks ja trükinguteks. Ühingu juhatus otsustas küsimuse eitavalt, kuna toetuse määramine võib sündida vaid kindlal alusel ja kava kohaselt tegutsevale organisatsioonile. Nimetatud toimikond töötab ilma ühegi ühingu alla kuulumata ja seepärast pole tal mitte võimalik asutada iseiseisvat kassat. Samuti pole toimikonna sihid ja ülesanded kindlaks määratud. Ühingu juhatus saatis sellekohase vastuse toimikonnale, paludes neid küsimusi arvestada.

Naisring

korraldas 28. mail teeõhtu naisliikmeile ja nende külalisile. Rõõmsas meeleolus viibiti keskööni. Osavõtjaid oli rohkesti, mis, kahtlemata, aitab ka edaspidi naisringi tööd elustada.

Naisringi hooleks jäi ka Soome trükitöölise külaskäigu puhul pealõuna-kohvi serveerimine, samuti viidi naisringi abil läbi ühingu ruumide dekoreerimine uute kardinatega.

Meeskoor,

pärast väsitavat ja tõhusat tööd, milline lõppes XI üldlaulupeo tähe all, on ka läinud suvepuhkusele, et sügisel jälle — septembrikuu esimesil pühapäevil puhanult ja värske jõuga peale hakata lauluharjutuste ning esinemistega.

Et mitte üksteisele võõraks jääda, korraldab meeskoor omavahelise koosviibimise koorivanem A. Totsase aias arvatavasti juulikuul lõpul. Too ilus algatus väärib tähelepanu, mida võib ka teistele ringidele soovitada. Sest ringi liikmete ühine koosviibimine omavahelisel tee- või õlleõhtul lähendab kõiki. Seal võib nii mõnigi uus idee päevakorrale kerkida, ning peasi on ühistunde ja südamlikumate sõprussidemete loomine. Ei tee ju liiga, kui kõik ringi liikmed panevad kokku mõniküm-

mend senti või krooni isikult selleks, et veeta mõned ilusad tunnid ühisperena vesteldes ja lõbutsehes.

Fotoring

korraldab sügisel fotovõistlusnäituse. Fotovõistlusest saavad osa võtta ainult ringi liikmed. Osavõtumaks ä 25 senti võistlejalt. Võistlusest osavõtjal tuleb esitada 3 motiivi ühes negatiividega. Motiivid: 1) vana Tallinn, 2) pilt töökohast (trükikojast) ja 3) vaba võte. Igast motiivist tuleb esitada 2 pilti. Pildi suurus formaadilt vaba. Võistlus on auhinna-line, auhindu on arvult 4. Võistlustöid võetakse vastu 12.—15. septembrini Tall. Trükitööl. Ühingu ruumes kella 19.00—21.00.

Matk Väana jõesuhu

Pühapäeval, 10. juulil, korraldas kultuurtoimikond huvisõidu omnibustel Tallinna külje all asuvasse Väana jõesuhu. Sõidust võtsid osa liikmed ja nende tuttavad — umbes 60 inimest. Hulga aja tagant ilm oli hea, soe ja päikesepaisteline, mis aitas kõigiti kaasa sõidu kordaminekuks. Väanas lõbutseti ja nauditi loodust kuni õhtuni. Oli üsna kahju sellest hästiõnnestunud päevast.

Tartust

Tartu ühing uutest ruumides

Tartu trükitöölised otsisid juba hulk aega uut korterit, kuna praegused ruumid Filosoofi tänaval muutusid kitsaks ega võimaldanud küllaldast kooskaimist. Ühingu liikmete arvu kasvamiseks oli hädasti vaja uusi ruume. Pärast pikemaajalist otsimist õnnestus ühingul leida ruumid Uus turg 15, kusjuures ühingule üüriti 6-toaline korter 70-kroonilise kuuüüriaga. Loodetavasti sügise tulekul algab uus elu ja hoog ühingu tegevuses.

Narvast

Haruldane juubel

6. augustil saab täis 50 aastat töötamist ühel vanemal trükitöölisel Narvas — Aleksander Grossman'il, kes töötab vahet pidamata A. Grigorjevi pärijate trükikojas, olles seal praegu tehniliseks juhatajaks. Juubilar sündis 1874. aastal, lõpetas 1888. aastal kõrgeima linnakooli, asudes seejärel trükitööd õppima. Nüüd on tal juba 33 aastat seljataga tehnilise juhataja kohal.

Narva ja ümbruse seltskonnas laialt tuntud ja väärt töömehena, on kõikide arustus kuulunud juubilarile. Juubilar on tagasihoidliku loomuga, öeldes juba ette ära igasugustest pidustustest tema auks. Tohib veel lisada juure, et juubilar on vastutulelik kõikide vastu, kellel on temaga töö ja asjaajamise korral kokkupuudet. Hea nõuandja, korraldik koostuste täitja ja headsoovlik — nii on juubilar kõikide silmade ees.

Juubilar kolleegid ja endised õpilased võivad sel alal avaldada kõige paremaid mälestusi ja tohivad loota, et juubilarile jatkaks tööjõudu ja tervist ka tulevikuks.

Muuseumis olgu nimetatud, et juubilar on Narva töösõnustameti liige ja töösõnustajate koolis õpetajaks trükitehnika alal.

Kolleegid ja endised õpilased.

Narvas, 9. VII 1938.

Üldkoosolekust

Narva Trükitoõliste Ametiühingu liikmete erakorraline üldkoosolek peeti Narvas, Salme t. 2, 21. juunil s. a. Koosolekut juhatas E. Tammisto, protokollis J. Aukspul.

Ühingu sekretär J. Aukspul kandis ette eelmise peakoosoleku protokollis, mis kinnitati vastavate protokollis allakirjutajate valimisega. Neiks osutusid: Joh. Sepp ja J. Aukspul.

Ühingu korraldada mai vastuvõtu balli. Pidud õnnestus hästi ja andis kassasse ülejääki 50.86 kr. Ühingul on valitud eriline lõbustuste toimkond, kelle hooleks on selliste ürituste korraldamine.

Päevakorras oli ka ühingu uute ruumide muretsemine. Kuna kokku oli tulnud vähesel arvul liikmeid, siis küsimus sel koosolekul jäi otsustamata ja tuleb arutusele järgmisel koosolekul.

Juhatusel olid lahkunud mõned juhatusliikmed, mispärast nende asemele tuli valida uued. S. Belski arvab, et juhatusliikmete arvu tuleks vähendada viielt kolmeni. E. Tammisto kaitseb siiski seisukohta, et juhatus jääks viieliikmeliseks. Üles seatakse uuteks juhatusliikmete kandidaatideks J. Sepp ja V. Stepuk. Lahtisel hääletamisel valitakse üksmeelselt J. Sepp ja V. Stepuk juhatusliikmeiks.

V. Stepuk teeb ettepaneku, et temale määrataks tasu ruumide, kütte ja valgustuse eest 1935., 1936. ja 1937. aasta eest, kuna juhatuskoosolekud peeti tema ruumides. Selleks palub ta määrata 31 krooni. Selle summa määramise üle puhkevad vaidlused, kusjuures J. Sepp, S. Belski ja A. Lumi teevad vähendamiskatseid. Selle tulemusena teatab V. Stepuk, et tema tahab tasu vaid kütte ja valgustuse eest. F. Karp teeb ettepaneku küsimuse otsustamine lükata edasi järgmiseks koosolekuks. Kinnisel hääletamisel otsustatakse tasuda sellekohane kulu, kusjuures juhatus ülesandeks jääb summa kindlaksmääramine.

Koosolek lõppes kell ½9 õhtul, olles kestnud kaks tundi.

*

Uueks ühingu esimeheks valiti juhatuskoosolekul J. Aukspul, sekretäriks J. Sepp ja laekuriks J. Markelov. Juhatusel lahkusid uue kutseühingu seaduse alusel riigikeelt mittevaldaja V. Stepuk ja ajutiselt E. Tammisto.

Ühingu kasvab

Suve jooksul on Narva ühingu näitamas jõudsa kasvamisega liikmete juuretuleku teel. Uuteks liikmeteks on ühingusse astunud ligi kümmekond kolleegi ja loota on pere paisumist veelgi.

Trükitoõsturi ei kõssa

Kuigi Trükitoõsturi Ühingu on saatnud ka Narva trükitoõstureile oma soovi, vastu võtta ja kehtima panna 1. juuliks s. a. palgaalammäärad, pole Narva trükitoõsturi seda veel teostanud. See on toonud rahulolematust Narva trükitoõliste hulgas ja tuleb leida teid, et ka Narva trükitoõsturi ühineksid alammääradega.

Võrust

Huvimat Eestis

Võru ühingul on meeldivaks kombeks korraldada liikmeile väljasoite. Nii korraldati ka tänava aasta omnibusega ringsõit mööda Eestit, millest võttis osa hulk ühingu liikmeid ja nende tuttavaid.

Läbiti Tartu, Rakvere, Port-Kunda, Kohtla-Järve, Jõhvi, Ontika, Toila, Narva-Jõesuu, Narva, Kuremäe klooster, Mustvee ja sõideti Tartu kaudu tagasi Võru. Seega oli huvisõitjal võimalus näha meie kauneimaid kuurorte kui ka tööstuskeskusi. Kuigi omnibusesõit on väsitav, valitses kogu sõidu aeg rõõmus meeleolu.

Üldse võttis huvisõidust osa 32 inimest.

Soome trükitoõlised viibisid Tallinnas. Nende vastuvõtjaks oli Tallinna Trükitoõliste Ühingu. Tallinna kolleegidel oli varakult teada soomlaste külalislahkus. Nii oli meil palju murea, kas suudame ka meie omalt poolt näidata sellist külalislahkust. Oli tegemist kõigil — juhatusel, vastuvõtutoimkonnal ja naisringil.

Nii tehti kollektiivne ühistöö külaliste vastuvõtuks. Olid küll ühed ja teised viperused — hotell vedas altaisa, kohv jäi veidi hiljaks — aga üldiselt läks kõik nagu määratud.

Nüüd ilmus siis soome trükitoõliste ajakirjas kirjutus meie vastuvõtust. Peab märkima, et suuremat kiitust ei saa enam olla kui tolles kirjutuses.

Nii et kõik — kel südames põksus: kas läks hästi? — võivad rahulikult hingata. Soome villed on lihtsalt vaimustuses ja tuleval aastal Soome sõitjad olgu aga julged — sealpool lahte kolleegid juba trumpavad üle.

Sotsiaalkindlustus

Haigekassa peakoosolekust

JUUNIS 1938 peeti Tallinna Ühise Haigekassa volinike peakoosolek. Sel koosolekul tuli ümbervallimisele haigekassa juhatus ja revisjonikomisjon. Koosoleku algul selgus, et haigekassa volinikud jagunesid kahte rühma. Ühel pool oli oma nimekirjadega Tallinna ametiühingute vaheline haiguskindlustuse toimkond, teisel pool Tallinna ametiühingute ja töölisanemate kokkuleppe nimekiri. Seega haigekassa peakoosolekul oli võimalus valida kummagist nimekirjast esindajaid juhtivasse organeisse.

Koosolek oli kohati õige äge ja võttis hulk aega, enne kui küsimused olid kõik sõelatud. Et säästa aega, selleks korraldati valimised enne aruande läbirääkimiste algust. Häätlemise tulemusena selgus, et haiguskindlustuse toimkonna nimekirjas ettenähtud juhatusliikme kandidaadid pääsesid läbi. Küll aga muutus revisjonikomisjoni nimekiri, kusjuures revisjonikomisjoni pääsis teises nimekirjas kandideeriv volinik. Valimiste tulemuseks oli, et revisjonikomisjoni pääsis seega kaks trükitöölist — M. Luik ja K. Kopp, kumbki eri nimekirja kaudu.

* Peaminister Eenpalu esines mais riigivolikogu mõlemas kojas valitsuse deklaratsiooniga, milles selgitati valitsuse lähemaid kavatsusi sotsiaalseadusandluse ja poliitilise tegevuse alal. Kuna Vabariigi Valitsus ei vajanud selleks rahvaesinduse heakskiitu, jäid läbirääkimised ära.

Tööliskojast

Palgaalammäärad kehtima

Tööliskoja poolt alustati aktsioon töötülide lahendamise komisjoni õiguse laiendamiseks — panna maksma üle tööstusharu minimaalpalgad. See on vajaline vähemaktiivsete ja madalalpalgaliste tööliste kaitseks, samuti aga tervendaks ta käitiste omavahelist võistlust tööhindades.

Praeu saab komisjon määrata palgad vaid tüli all oleva käitise ulatuses, ülaltoodud aktsiooni kordaminekul laieneks see üle tööstusharu. Koos sellega taotleb Tööliskoda ka ametiühingute esindusõigust töötüldes.

Rahvusvahelised keskused

Rahvusvaheline Töökonverents

peeti juunis 1938 Genfis. Eesti tööliste esindajana võttis osa Eesti Haigekassade Liidu asjaajaja L. Johanson. Paar vähemat ametiühingut esitasid

tema vastu protestid Rahvusvahelisele Tööstööbüroole, kuid need lükati, kui aluseta olevad, tagasi ega võetud üldse arutamisele.

Konverentsi tähtsaimaks punktiks oli küsimuslehe esitamine maade valitsusile tööaja lühendamise asjas. See otsustati jaatavalt. Tööandjad püüdsid saboteerida tööaja lühendamise küsimust, kuid jäid valdavasse vähemusse.

TALLINNA ametiühingud

Tekstiiltöölised

1936. a. lõpul oli Eesti Tekstiiltööliste Ühingu liikmete arv registreeritud umbes 2.500 liiget, nende hulgas Sindis 600, Narvas 500, Tallinnas 1000 jne. Nüüd on tekstiiltööliste ühing avaldanud andmed, millest nähtub, et ühingul on umbes 1500 liiget. Seega suur tagasilangus ajal, millal üldiselt ametiühingute liikmete arv tõuseb.

Kahju, et see nii on. Tekstiiltöölised peavad üle saama apaatias ühingu vastu ja organiseerima end võimsaks organisatsiooniks. On ju neid Eestis ligi 10.000 töölist.

Sindi tekstiiltöölisi

ootavad suuremad vallandamised. Käitise juhatus viis läbi ratsionaliseerimise, tõstes üksiku tööliste tööpinget ja seega ka toodangut. Selle tagajärjel vabanes umbes 300 töölist, kes vallandati.

Sel puhul korraldati Pärnus töölisanemate ja ametiühingute esindajate ühine koosolek, millel võeti vastu rida resolutsioone ja nõuti riiklike majanduselu reguleerivate organite vaheleastumist.

Samuti ei olda rahul Pärnu tööinspektori tegevusega.

Autojuhid

Vastuoksa tekstiiltöölisile näitab jõudsat tõusu autojuhtide ülemaaline ühing. Aasta tagasi oli ühingul 900 liiget, nüüd 1600. Autojuhid näivad tõsiselt võtvat organisatsiooni ja juhatus püsib vajalisel kõrgusel. See ergutab organiseerimist ja loob soodsa meeleolu ning kindluse tunde.

Metallistid

samuti sammuvad tõusu teed ja nende ühingu liikmete arv ulatub juba üle 500. Olgu märgitud, et organiseerimise tempo on täies hoos.

Poolakad streigivad

„Rahvalehe“ teatel on Luunja mõisa töölised — poolakad — kuulutanud streigi ja pärast hommikueinet tööle mitte läinud. Põhjustena mainitakse, et poola töölised ei saavat sama palka mis eesti töölised. Mõisavalitseja ei annud streikijaile lõunasööki. Tüli likvideeriti Poola saatkonna ametniku vaheltalitusel, kusjuures 8 meest ja 2 naist saadeti tagasi Poola. Töö seisis terve päeva.

Spordiasa

Maavõistlus Soomega

Soome trükitöölise liidu algatusel on soovitud maavõistluse päevaks 14. või 21. augustit 1938 Helsingis. Seepärast tuleb eesti kolleegidel valmistada maavõistluse vastu ja selgitada, kas meeskonda kuuluvad mängijad saavad sel ajal sõita Soome. Ühtlasi tuleb ka ettevalmistusi teha mängijate isikute suhtes, selles mõttes astudes läbirääkimisisse liiduga.

Trükitöölised — „Visadus“ 1:5

Tallinna Trükitöölise Ühingu jalgpallimeeskond pidas 29. mail võistluse jalgpallis s/s. „Visaduse“ meeskonnaga, kaotades 1:5. Võistluse ajal sadas tugevasti vihma, mis mõjus nii pealtvaatajate vähenemisele kui ka võistlusnulle. Kuigi trükitöölise meeskonnas mängisid kaasa head mehed, Karm, Kippar, Weinberg jt., ei suutnud nad kaotust vältida. Esimene poolaeg oli 0:0, kuid teisel poolajal algas pallide sadu TTÜ võrku.

Spordiringil

on läinud korda hankida spordihuvilisile ametvendadele kasutamiseks V. S. „Spordi“ väljak Vismari tänaval, igal neljapäeval kella 19.00—21.00. Väljakul võib harrastada mitmekülgset sportimist. On muretsetud ka sportimisvahendeid — nagu kuul, ketas, oda ja pallid — milliseid võib nimetatud tundidel kasutada. Võrkpalli võib mängida kella 19.00—21.00. Jalgpalli ja kergejõustiku tund on kella 20.00—21.00.

Spordiringi juhatus loodab spordihuviliselt nimetatud väljaku rohket kasutamist. Muuseas, trükitöölised — spordihuvilised — astuge spordiringi liikmeks, sest aasta-liikmemaks on ainult 25 senti.

Per Bergmann surnud

Rootsi ametiühingulist liikumist on tabanud ootamatult raske kaotus. Kutseühingute keskliidu peasekretär Per Bergmann suri neil päevil Stokholmis Serafimeri haiglas pika ja raske haiguse järele.

Eesti tööliikumisel on põhjust eriti tuletada meele Per Bergmanni, sest Bergmann oli esimesi rootslasi, kes tuli isiklikult meie tööliikumisega lähemalt tutvuma ja võttis osa Eestimaa Tööliühingute Keskliidu esimesest kongressist ja hiljem aitas kõigiti kaasa meie kutseühingulise liikumise aineliseks ja moraalseks toetuseks.

Per Bergmann sündis 5. novembril 1882. a. väikeses onnis Öster Bitterna kogukonnas Skaraborgi läänis. Kehva perekonna lapsena tuli tal juba varakult hakata muretsema lisa enese ja perekonna ülalpidamiseks. Pärast kooli lõpetamist asus ta rätsepa juure õpilaseks, kus ta töötas 1½ aastat, kuid siis jättis ta selle ameti ja siirdus tisleri elukutsele, õppides mudelitisleriks.

Töötades mitmesugustes töökodades puutus ta ka kokku selleaegse tööliikumisega, mis teda haaras täiel määral. 1904. a. liitus ta sotsiaaldemokraatliku noorsooliikumisega. 1906. a. asutas ta koos teiste seltsimeestega Trollhättas esimese ametiühingu. Ta valiti kutseühingu esimeseks esimeheks ja tegi kõik mis võimalik tööliste huvide kaitses. Kuulsa rootsi suurstreigi puhkedes oli Bergmann töö mudelitislerina ASEA tehastes Västerasis. Bergmann sai siin kohe streigikomitee esimeheks, oli kogu aeg streigi juht ja hing ning kõikjal Västerasi tööliste esindaja.

Kui suurstreik lõppes, teatati Bergmannile, et teda ei vajata enam ASEA tehaseis. Tema kuulus sel ajal nende paljude hulka, kes kaotasid teenistuse ega saanud omal kutsealal tööd. Selle tõttu pidi ta kaks aastat end elatama juhusliku tegevusega.

1911. a. tuli ta Stokholmi, kus viimaks sai koha oma kutsealale. Temast tuli peagi Stokholmi möblitislerite kutseühingu esimees ja 1917. a. astus ta organisatorina Rootsi Puutöölise liidu teenistusse. 1920. aastal valiti ta Rootsi ametiühingute keskliidu organisatoriks ja 1930. a. keskliidu peasekretäriks. Organisatorina oli Bergmann parimad kõnelejad ja oma elukutse tõttu rändas ta suure Rootsimaad risti ja põigiti läbi. Sekretärina oli ta hinnatud tööjõud ja hea organisator ning seltsimees tegelikus töös.

Bergmannist on jäänud parimad isiklikud mälestused ja raske on sõnades väljendada tundeid, mis Bergmanni lahkumine elavate kirjast siinpool Balti merd põhjustas. Olgu muld sulle kerge, seltimese ja võitleja.

J. M.

VÄLISMAINE ringvaade

KUIGI Franko on ammugi ähvardanud lüüa Hispaania vabariiklasi, ometi pole ta jõudnud selleni. Ainult maa-alaliselt on Franko mässajad suutnud vallutada suure osa Hispaaniast, rahvast aga mitte. Seepärast vajab Franko veelgi võõrvägede toetust, mida talle lahkesti on lubanud Itaalia ja Saksamaa. Eriti aktiivselt tegutsevad mässuliste väed Vahemere piirkonnas, olles vallutanud Castelloni ja liikudes Valencia suunas. Vabariiklased kaitsevad meelega iga jalatäit maad ja loodavad valmistada Frankole ja tema sõpradele veel palju muret. Mittevahelise komisiooni jätkab oma korrapäraseid koosolekuid, hoides ära igasuguse abistamise vabariiklikule Hispaaniale. Seda tehakse deviisi all — päästa Euroopa rahu.

EUROOPA siiski pole süütu ingel, keda kaitsakse. Siin-seal kuulduv tugevat relvadetäristamist ja asi ähvardas palavaks minna eriti Tšehhoslovakkias. Tšehhi riik polnud siiski Austria ja sakslaste ähvardusile vastas ta mobilisatsiooniga ja valmisolekuga sissetungivale vaenlasele vastu panna. Nii oleks hoolimata Hispaania mittevahelise seegamisest peaaegu läinud lahti lööming Kesk-Euroopas. Juba hakati korraldama frontideks, ilma et rahu häirijail lootust oleks oma vägede võidule. Inglismaa ei loe ennast veel küllalt tugevaks ja ettevalmistatuks sõttaminemiseks, seepärast astusid Inglisse kui ka Prantsuse diplomaadid Berliinis samme, et jahutada sakslaste kavatsusi Tšehhoslovakkia suhtes. Õigupoolest just sellised diplomaatlikud sammud aitasid kaasa rahunemisele Kesk-Euroopas ja Saksa väed tõmbusid tagasi.

INGLISMAA ise on sunnitud viibima kahtlases positsioonis. Olles ühelt poolt rahuhoija, on ta ise sunnitud tegema järeleandmisi jonnakaile sõttakippuajale. See mõjub inglise prestiižile, eriti kus inglise laevu järjest uputatakse Franko lennukite poolt, milliste päritolu ja juhtkond on Itaaliast. Isegi inglise ajalehed toovad karikatuure Inglise praegusest olukorrast rahvusvahelises poliitikas, mitte mõistes sellist tagasihoidlikkust. Samal arvamisel on ka inglise rahvas. Eriti saab Inglismaa praegune valitsus seda tunda järelevalimiste kaudu. Juba on paljud ringkonnad, kus teostati parlamendi saadikute järelevalimisi, annud senised vanameel-

sete kohad opositsioonile. Ka vanameelsete eneste keskel ilmneb tugev opositsioon valitsuse sammude vastu ja nii mõnelgi kriitilisel hääletamisel jäid vanameelsete saadikute käed püksitasku. See teeb ebakindlaks valitsuse olukorra ja kõneldakse juba uute valimiste võimalusest. Sel korral oleks opositsiooni võit kindel. Olgu märgitud, et seda opositsiooni kujutab endast Inglise tööliste partei.

AJAL, mil seesugune ebamäärane olukord valitseb riikide vahel, peab pingutama Skandinaavia ja kogu Ida-Euroopa kuni Musta mereni. Nii on kuulda juba Ungarist, et saades julgustust Austria ja Saksamaa eeskujudest, tahab ka Ungari asuda relvastumisele. Praegu on temal lepingu põhjal keelatud relvastumine ja regulaarväe pidamine. Tühistades sellekohase kokkuleppe, oleks praegusel Ungari riigihoidjal võimalus seda teostada. Kelle vastu? milleks? — see ei kuulu praegusesse arutusse — ütleme, vaenlaste vastu. Poola välisminister Beck tegi ringreise piki Baltikumi ja Skandinaavia riike ja lehed kirjutavad Ida-Euroopa bloki loomisest. Palju sellest välja tuleb, on teadmata — küll aga sondeeritakse pinda ja püütakse rajada sõbralikke suhteid ning arustamisi. Aga aeg on seesugune, et ei tea kuhu poole hoida ja seepärast võetakse ikkaagi seisukoht — oleme erapooletud.

Vanadusekindlustus Inglismaal

Briti ametiühingute kongressil oli arutusel vanaduse vastu kindlustamine. Ametiühingute ettepanek näeb ette 65 aastani jõudnuile pensioni 1 naelsterling nädalas (18,7 krooni). Abielulisile 35 šillingit. Pensioniõigusliku lesk saaks pensioni juba 50 eluaastast.

Kindlustatud ise maksaksid nädalas kuni 1 šillingini (95 senti). Kongressil olid suured vaidlused, enne kui see ettepanek vastu võeti. Kardeti, kas sel korral on töölisel nõus kandma veel lisakohustust ametiühingumaksu nõu.

1-miljoniline paberitükk

Inglise pangas on hoiul paberitükk, mille väärtus on 1 miljon naela. Inglise pangal on erioigus — anda välja paberist rahamärke, milliseid ta tahab. Nii on pangas veel 555-naelaline pangatüht, daatumiga 19. oktoober 1699. Väikseim pangatüht on 1 penn, milline on pärit 1800. aastast.

KIRJUT maailmast

Suurimad raamatute tootjad

Rahvusvahelise kirjastajate büroo statistika alusel seisavad maailma riikide eesotsas järgmised riigid: Venemaa — 42.440 raamatut, Jaapan — 30.347, Saksamaa — 23.212, Briti-India — 16.763, Suur-Briti — 16.110, Itaalia — 10.488 jne. Kõik need raamatud ilmusid 1937. aastal. Võib oletada, et need arvud näitavad tõusu trükitööstuse toodangus.

Veidi stiilist

Avades üht kehva osavõtuga koosolekut, ütles esimees:

— Ma näen tühjust haigutavat mu ümber.

Ta nägi paljusid, kes sel koosolekul ei viibinud.

Seejärele juuresolijad austasid „kaheksapealist perekonnaisa“ toolide müraga. Protokollija kirjutas otsuse:

— Las ajahammas kuivatab meie pisarad.

Edaspidisel koosoleku käigul esimees kaebas elavalt, et „tuleb härjal sarvest kinni haarata, et see ei purustaks portselaani kullasepaäbris.“ Sekretär vaidles vastu, haarates ajal kratist kinni ning kuulutas esimehe sõnavõtu „romantiliseks“. Edaspidisel palgatarifiide vaidlusil keegi koosolijaist märkis:

— Meie seisame ühe jalaga palgatarifiides ja teisega istume alasti nälja lähel.

Seejärele teine kõneleja „valgustas“ nугate-rava kriitikaga olukorda. Mis puutub kolmandasse kõnelejasse, siis arvasid koosolijad, et see „purustab mune, mis ta välja haudus“. Säärasele ütlusele keegi naljahammas tähendas:

— Ärgu maaligu tont! seinale, mõni poliitiline laps võib sellel hakata ratsutama.

Kui koosolekul hüüti — „see on lora“ — vastas löögivalmis kõneleja:

— Ei, see pole lora, vaid alasti tõde.

Päevakorra viimse punktina tekkinud küsimuste all peatati veel alasti tõe juures ja leiti, et sellega üksi ei saa täita jaanipäeva vastuvõtu pidu, vaid tuleb kaubelda juure ka kontserdimuusika.

Paber tarbeainena

Paber näib omavat ikka suuremat ja suuremat levikut. Paberisortide parandamise teel on võimalik toodelda mitmesuguses tugevuses paberit. On toodeldud sellist paberit, mis tegi isegi konkurentsi raua tugevusele. Üheks viimaseks tehniliseks saavutuseks tuleb lugeda paberi sõjakäiku tekstiilala vastu, ja seda juteriidesordile. Jute on eksootilisest taimest saavutatud toode ja seni kasutati jutelõime peamiselt kottide valmistamiseks, kuna jutekotid nõudsid tugevat riidet. Eriti vajas kotte tsementtööstus. Nüüd on tsementtööstused pööramas selga riidekottidele ja hakkavad kasutama paberkotte. Sellised kotid valmistatakse erilise paberisordist, n.n. natroonpakend või jõupaber. Kuna paberist kotid tulevad palju odavamad, pealegi pole nende juures kottide pesemise vajadust jne., siis töötavad nad täiesti välja suruda jutekotid.

Teadaanne.

Tartu Trükitöölise Ühing

asub uutes ruumides

Uus turg 15 Tartu.

Kirjade aadress sama.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus Tallinn, Lühikejalg 6–2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmub augustis
Käsikirjade saatmise tähtpäev järgmises numbris 10. august